

Izhaja — izvenredni ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Franciška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopolni naj se pošiljajo uredništvu. — Nepravilna pisma se ne sprejemajo, rokopi si ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Stefan G. — Urednik: Anton Požar. — Posrednik: J. K. — Tisk: tiskarna Edinost. — Naročniki: ulica L. 6., pošta L. 32. — V celotno leto L. 60. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot., osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L. 1., oglasi denarnih zavodov mm po L. 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L. 2. — Oglasi, naročniki in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Franciška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Še nekoliko posnetkov iz razprave o Rapalski pogodbi v rimskem parlamentu

II.

Govorili so o nas na razsežno. Govorili so vladni možje in zastopniki strank, posebno klerikalcev in socialnih demokratov. Že to dejstvo je neoporečno po membrnosti za nas, ker so nas s tem priznali in nam dali oporo za naše bodoče postopanje. Toda niso samo govorili, mogle pomiriti. Zlasti bi bilo za nas tolažljivo dejstvo, da sta toliko predlagatelj dnevnega reda, ki mu je pritrila tudi vlada in je bil tudi sprejel, in govornik oficijelne socialistične stranke obžalovala, da Rapalska pogodba ne vsebuje klavzule, ki bi Jugoslovenom na tem ozemlju zagotovila iste pravice in isto svobodo, kakor je zagotovljena italijanski manjšini v Dalmaciji; da so vsi govorniki — razun zastopnikov skrajnega nacionalizma — naglašali, da treba jugoslovenskim državljanom Italije zagotoviti svobodno rabo svojega jezika. Vse to bi bilo tolažljivo za nas in bi mogli z manjšim strahom gledati v bodočnost.

Bi bilo — pravimo. A ni! Kar so govorili, sprejemamo. Ali tistega, kar bi bilo najvažnejše za nas in kar bi nas v resnici pomirilo — niso rekli. Obljubljali so nam pač svobodo in pravičnost. Niso pa povedali, v čem naj bi obstojali ta pravičnost in ta svoboda, kakoga obljube boste? Zagotovljena da nam je svoboda rabe našega jezika. Ali — kje? Tega niso povedali. Če menijo, da bi dovolj pravice in svobode za nas, da bomo smeli med seboj, v svoji družbi, pri svojem ognjišču, govoriti v svojem jeziku — potem, nam draga gospoda napoveduje boj in naj nam nikar ne govorijo o svoji pretežitni želji, da bi prišlo do pomirjenja med obema narodoma. Mi ne zahtevamo svobode in pravičnosti samo za osebe, ampak tudi za narodno skupnost: zahtevamo narodne svobode. Pojm pravičnosti in narodne svobode je razsežnejši in ne zajemlje samo posamičnih individuirov in hiše domače, marveč se razteza na šolo, urade in vse javno, politično, socialno in gospodarsko življenje. Atribut narodne pravičnosti in svobode je pravica naroda: do polne veljave njegovega jezika v cerkvi, v šoli, v uradu in v vsem javnem snovanju.

Tu naj izpregovorimo resno besedo na naslov ministrskega predsednika Giolittija. Imamo zelo tehten, konkreten razlog za to. Na podlagi lastnih izkušenj in doživljanj vemo, da si italijanska javnost, pa tudi podrejeni državni organi pravico in svobodo, ki naj bi bili mi deležni, tolačijo vsak po svoje in na način, ki so v dijametralnem navskrižju s pravim pojmom o narodni svobodi. Iz ust raznih Italijanov, ki so se kazali — ali iskreno, ali ne, to je drugo vprašanje — naravnost vzrodočene na pomirjenju med obema plemenoma, pa tudi iz ust podrejenih državnih funkcionarjev smo čuli zagotovila, da bomo smeli med seboj govoriti slovenski; da ne bo noben Jugosloven prežaljan zato, ker je Jugosloven; da ne bo noben našinec zasledovan, ako ni prišel v navskrižje s kazenskim zakonom; da bomo uživali iste pravice kakor Italijanski državljani; tako da bodo n. pr. tudi našim ljudem odprte vse javne italijanske šole, istotako kakor Italijanom! To bi bila le mala zbirka naziranj teh ljudi o pravičnosti in svobodi, ki naj bi se dovolila »novim državljanom Italije« jugoslovenske narodnosti! Taka »svoboda« bi bila najkrajvejša ironija na poim narodne svobode. Da se s tako pravico in »svobodo« ne more zadovoljiti tako narodno zaveden, tako kulturno naspređen in politično dozorel narod, kar kršen je naš rod na tem ozemlju — menda tako jasno, da bi morala to razumeti tudi Sforza in Giolitti, posebno pa tudi nrosvetljani duhovni arhosepa Giuseppe Mazzinija, tega velikega mesije priateljstva med latinskimi in jugoslovenskim svetom!

Verujemo gg. Sforzi in Giolittiju, da iskreno mislija s svojimi izjavami; in verujemo v božjem imenu, da bodo njih obljube obvezne tudi za njih naslednike. Ali, kaj bo koristilo to, če bodo podrejeni organi tirali nasproti nam svojo posebno, ali bolje rečeno: vsak svojo politiko? Če bodo v Rimu pošteno mislili, potem pa bodo morali poskrbeti tudi za to, da pride stroga disciplina tudi v vrste podrejenih organov z ozirom na državno politiko, ki naj se bo uveljavljala nasproti jugoslovenski manjšini v državi. Tako, kakor je sedaj, ne sme ostati: ko si celo vsak orožnik ali železniški sprevoznik istočasno, ko v Rimu govorijo o jamstvih za svobodo rabe našega jezika, upa našim ljudem tritati iz rok slovenski list in jim grmeti grozilo, da je čitanje slovenskih listov prepovedano! Če bi ostajalo dalje tako, bi bilo v prekičevo ilustracijo — komedije, ki so jo vprižarjali v rimskem parlamentu z nami na razpravi o Rapalski pogodbi.

Nismo še končali.

Odstop deželnih vlad v Jugoslaviji

BELGRAD, 3. V političnih krogih se govori, da centralna vlada v najkrajšem času pozove deželne vlade, da odstopijo z ozirom na to, ker ne odgovarjajo več sedanjim sestavi narodnega zastopstva iz dotičnih pokrajin.

Poverjenik za pravosodstvo pri deželni vladi za Slovenijo dr. Gregor Zernjav je podal ostavko pravosodnemu ministru iz razloga, ker je izvoljen kot poslanec v ustavodajno skupščino.

Uradni rezultat volitev na Štajerskem

LJUBLJANA, 3. Po uradnem štetju glasov se je za štajersko volilno okrožje nekoliko izpremenil neuradno javljeni izid volitev. Izvoljenih je: 7 pristašev Slov. ljudske stranke, 5 pristašev Samostojne kmetijske stranke, 6 soc. demokratov, 1 komunist in narodni socialisti. Potemtakem se izpreminja splošni izid volitev v Sloveniji tako, da ima SLS 14 poslancev, SKS 5, JSDS 7, komunisti 3, JDS 3 in NSS 2 poslance. Izgubila je napram neuradnim vestem Slov. ljudska stranka 1 mandat in ravnotako tudi komunistična, in ta dva mandata si razdelita Samostojna kmetijska stranka in socialisti.

Konsolidacija strank v ustavodajni skupščini

BELGRAD, 3. Slika ustavodajne skupščine kaže vedno jasnejšo obliko in je upati, da se vse ono veliko

ki pa ne izpreminjajo njenega točnega pomena.

Poslaniška konferenca

Sarska kotlina. — Konferenca vzela na znanje ratifikacijo trianonske pogodbe s strani Ogrske

PARIZ, 2. Poslaniška konferenca se je sestala danes predpoldne v ministrstvu zunanjih stvari in je določila, da se začne takoj zopet delo za omejitve sarske kotline. Konferenca je obvestila nemško vlado o vprašanju uprave za sedenega ozemlja, o katerem je že razpravljala visoka medzavezniška komisija, in je sklenila, da ni mogoče obrazložiti prizive stopnje nad medzavezniško komisijo, kateri je dala versailleske pogodbe vrhovno oblast. Cambon je nazadnje sporočil konferenci, da je javila ogrska vlada ratifikacijo trianonske pogodbe ter je opozoril zavezniške države na pravice, ki jih priznava ta čin tem državam samim.

Mala entente je gotova

PARIZ, 2. Tomaš Jonec, brat Takeja Jonec, je rekel dopisni listu "Excelsior" v Zenevi, da je mala entente sedaj popolnoma ustanovljena. Ona obsega Poljsko, Čehoslovijo, Jugoslavijo in Rumunijo. Glede Grške, ki je že bila skoraj pristopila, se pričakuje sedaj konec krize v Atenah, da se odloči.

POGOVOR MED KRASINOM IN GROFOM SFORZO

LONDON, 2. Ker je Krasin prešel, da bi se videl s grofom Sforzo, je bil sprejet danes predpoldne. Pogovor se je sukal okoli že obstoječih in bodočih trgovinskih odnosov med Rusijo in Italijo.

Nemčija tihotapi orožje čez mejo

INOMOST, 2. Z ozirom na zaplenjeno enega vagona orožja, ki je prišel iz Berlina in je bil naslovljen v Rim pod imenom diplomatske robe podaja "Wolff Zeitung" sledeče podrobnosti: Včeraj je prišel iz Kufsteina vagon, v katerem je bilo 18 zabojev aktov in knjig poslaništva. Naslovljenec je bil gosp. Gaburet, Piazza dell'Aracocli, Rim, pošiljatelj Bott. Reen iz Kufsteina. V rešnici pa je vseboval vagon strojnice, topove, revolverje in vojne daljnogleda. Železniško osebo je podalo ovadbo radi tega, ker je šlo za prevoz orožja in potem ko se je ugotovilo, da gre res za vojni material, je posredovala inomoška policija ki je zaplenila pošiljatev in jo spravila na županstvo. "Wolff Zeitung" misli, da v rešnici naslovljenec ni bil gospod Gaburet, temveč tirolska milica. Italijanski konzul je zahteval osebno, da naj tamkajšnje oblasti v interesu javne varnosti vzamejo material začasno v svoje varstvo.

Leygues za nemišljenje ogrskih komunistov

PARIZ, 2. Na sestanku socialistične parlamentarne skupine sta naznanila poslanca Blum in Goncourt, da je vsled njihovega posredovanja Leygues naslovil ogrski vladni brzojavko, proseč nemišljenje komunistov, ki so bili obsojeni na smrt in ki se imajo v kratkem usmrtiti.

Ostavka ogrske vlade.

BUDIMPEŠTA, 2. Vlada je podala ostavko, toda ostane na svojem mestu za navadna opravila.

Turška vlada se posvaja s Kemal pašo CARIGRAD, 2. Komisija, ki ji je naročeno, naj se pogaja s Kemal pašo, je odpotovala v Angoro. Komisijo sestavljajo minister za notranje zadeve Izet paša, mornariški minister Salir paša, trgovinski minister Chiazia beg in nekoliko svetovalec.

Avstrija ne misli ustanoviti poslanstva na Bavorskem.

DUNAJ, 2. Jutri se sestane državni svet. Na dnevnem redu je poročilo komisije za proračun in vprašanje o mineralni kotlini. Listi znanjaka vest, ki so jo objavili berlinski listi, češ da misli Avstrija otvoriti poslanstvo v Monakovem in dostavljajo, da je tudi novica o izpremenbah v obojavi avstrijskega konzulata v Monakovem brez vsake podlage.

Domače vesti

Promocija. Na tujakih visoki trgovski šoli "Revolta", je bil dne 2. t. m. g. Vladimir Goljčevski promoviran za doktorja trgovskih znanosti. Čestitamo!

Il drama del Carnaro. Pod tem naslovom razpravlja rimski list "Piccolo", ki ga izdaja senator Bergamini, o sedanjem — konfliktu med gospodarjem na Reki, Gabrijelom, in italijansko vlado, ali, točneje rečeno: ministrskim predsednikom Giolittijem. Že naslov pravi, da jemlje glasilo g. senatorja stvar strašno resno. Tudi izjavljajo zvezo tako, da bi bil krvav konflikt s takim možem,

kakršna je D'Annunzio, najstrašnejši udmec za Italijo. Kajti, tragedija dosedanja — tako vrti o kadušico pred Gabrijelom — v velikem srcu, ki ni nikoli obupavala nad Italijo; zdi se, da se na prvi preplav za odrajan čim, ki bi mu bilo posledice nedogledne. — In potem se vprašuje v strahu: Ali je še možno preprečiti to? Vendar se še nadeja, da bo domovini prihranjena ta velika nesreča. Ali način, ki ga priporoča za poravnavo konflikta, ne bi bil Italiji — v čast. Meni namreč: Narodna disciplina ne dovoljuje izjem; podpiše Italije ne dopušta duševnih pridržkov. Kar je Italija zajamčila, se mora izvesti. To je preremico. Ali zahtevi žrtve, mora predložiti in jo spremljati kak čim ljubezni in sprave, ki izbride vsak grenki spomin! — Tak čim, kakor ga zahteva senator Bergamini, je označen v rimskem "Piccolo" tako-le: D'Annunzio ima pravico, da smatra vprašanje meja reške države kot mednarodni problem. Dalmatinci pa morajo, ker jih ni nikoli nič vprašali, zahtevati za se avtonomijo ter se morejo posluževati sredstev, ki se jim zdi primerna v ta namen. Zato ne more vlada postopati proti Reki in nje legitimnim legijonarjem kot z uporniki in zato je možna rešitev — potem ljubezni in preprečevanja! — Na ubožno slovenščino prevedemo bi to pomenjalo: Da ne bo ušla eno samoljubje Gabrijela D'Annunzia, oziroma, da se mu omogoči umik, ki bo odgovarjal njegovemu slavoželju, naj se Italija izmuri svojemu podpisu na republični pogodbi, kar se tiče Dalmacije, naj počre besedo, dano pred malo dnevi. Če bi Italija hotela ustreči tej instanciji senatorja Bergaminija: v kak luči bi stala pred svetom? V luči — verolomnosti, ki se ji ne sme nič verovati in nič zaupati! Samo da bi mogli mi g. senatorja, ki je tako strašno tankovesten glede pravice sodobitve za — Dalmacijo, potegniti za jezic in ga vprašati: kdo pa je kaj vprašal prebivalstvo Julijeke Benetice? Ali ne bi moglo — po vsaj logiki g. senatorja — tudi to posledice zahtevati avtonomije? — Ali pa meni morda g. senator, ko govori o kakem činu ljubezni in sprave, da bi bil Gabrijel dostopen tudi kakim drugim sredstvom v ta namen. ...? Pričrvalen odgovor na to vprašanje ne bi bil sicer posebno lahek za moža z "velikim srcem", pač pa bi res pomenjal tragedijo za njegov sloves. ...!</